

OBSAH

Část 1.	
Úvod.....	2
Část 2.	
2.1 Popis objektu.....	3
2.2 Shrnutí předcházejících měření.....	4
Část 3. Radonová diagnostika.....	7
3.1 Stanovení průměrných koncentrací radonu v místnostech.....	7
3.2 Stanovení příkonu prostorové dávkového ekvivalentu.....	8
3.3 Kontinuální monitorování OAR interiéru.....	8
3.4 Stanovení radonového indexu pozemku.....	9
Část 4. Závěr a doporučení.....	11
Část 5. Přílohy.....	12

Část 1. Úvod

Ve dnech 31.1.2020 až 25.9.2020 byla provedena radonová diagnostika v objektu Mateřské školy, Hlubčická 89, Krnov. Zřizovatelem MŠ je město Krnov. Cílem radonové diagnostiky bylo najít zdroje radonu a přísunových cest radonu do vnitřního ovzduší stavby. Radonová diagnostika zahrnuje celou řadu měřících metod a postupů za využití speciální měřící techniky.

Mezi základní metody patří kontinuální monitorování objemové aktivity radonu ve vnitřním ovzduší, měření průměrné objemové aktivity radonu v jednotlivých místnostech, stanovení radonového indexu pozemku, měření příkonu fotonového dávkového ekvivalentu.

Diagnostické práce mají za úkol zjistit zdroj radonu a popsat transport a distribuci objemové aktivity radonu v objektu a jeho podloží. Jejich výsledky slouží pro návrh a následnou realizaci protiradonových ozdravných opatření.

Diagnostické šetření bylo ovlivněno probíhajícími opatřeními proti koronaviru Covid-19. Jednalo se hlavně o uzavření školky (nepřítomnost dětí) v jarních měsících.

V prosinci r. 2019 proběhlo v objektu měření průměrné objemové aktivity radonu (OAR) pomocí elektretové dozimetrie za účelem zjištění hodnot OAR jako podklad k chystané rekonstrukci objektu. Měření proběhlo za kontrolovaných podmínek a odhalilo překročení referenční úrovně objemové aktivity radonu (300 Bq/m³) v obytných místnostech (kancelář ředitelky). Měření prováděla firma SEZIT PLUS s.r.o.

Proto zřizovatel objektu požádal o vypracování radonové diagnostiky (Město Krnov, Hlavní náměstí 96/1, Krnov).

Radon je přírodní radioaktivní plyn, který je téměř všudypřítomný. Je bez barvy, chuti a zápachu, chemicky netečný – patří mezi tzv. vzácné plyny. Při vdechování se radon v tkáních těla rozpouští a je opět vydechován zpět do atmosféry. Proto je méně škodlivý než jeho produkty přeměny. Jsou to atomy pevných látek (Po 218, Pb 214, Bi 214 a Po 214), které bezprostředně po svém vzniku existují ve vzduchu ve formě volných iontů nebo neutrálních atomů. Po vdechnutí jsou produkty přeměny zachyceny na vnitřních površích průdušek a plic, kde ozařují tamní tkáň. Nebezpečnost tohoto ozaření spočívá v malém dosahu záření alfa a tak je zasažena výhradně epitelová výstelka dýchacích cest včetně kmenových (bazálních) buněk. Zasažená tkáň je velmi hustě ionizována, což může vést k poškození bazálních buněk v takovém rozsahu, kdy dochází k mutacím, vedoucím ke vzniku rakoviny plic. Toto ozařování je tedy jedním z významných faktorů podílejících se na vzniku rakoviny plic. Pravděpodobnost vyvolání tohoto onemocnění je úměrná koncentraci dceřinných produktů ve vzduchu a délce pobytu v takovém prostředí. Radon a jeho produkty přeměny se na průměrné roční efektivní dávce podílí téměř 40 %. Tento podíl vzrostl v posledních desetiletích i v souvislosti s jeho vzrůstající koncentrací v interiérech způsobenou utěšňováním domů, zateplováním, výměnou oken, přechodem na ústřední vytápění a používáním stavebních materiálů na bázi odpadních surovin (popílků, strusky, škváry atd.).

Měření a hodnocení ozaření osob v důsledku výskytu radonu a produktů jeho přeměny a záření gama ve vnitřním ovzduší obývaných staveb, které slouží jako podklad pro rozhodování o provedení zásahu ke snížení ozaření osob ve smyslu § 98 odst. 2 a § 99 odst. 3 a 4 zákona č. 263/2016 Sb., atomový zákon, stanoví postupy pro hodnocení účinnosti zásahu

vedoucího ke snížení ozáření, pro oceňování nemovitostí, pro návrhy opatření při rekonstrukci atd.

Část 2.

2.1 Popis objektu

Objekt školky tvoří 3 bloky propojené chodbou a provozním zázemím. Budova je částečně podsklepená (provozní část – jídelna, kuchyň, sklady), jednopodlažní ([obr. 1](#)). Půdorys objektu je v [příloze č.1](#). V jednotlivých blocích jsou 3 herny se zázemím (WC, umývárny). Vstup do objektu je ze spojovací chodby školy. V 1.NP jsou tyto místnosti:

herna 1
herna 2
herna 3
kancelář ředitelky
jídelna
kuchyň
spojovací chodba
WC, umývárny (u každé herny)

Obvodové zdivo budovy je z betonových panelů, příčky jsou cihelné. Podlahy v objektu jsou betonové, s PVC krytinou nebo kobercem. V umývárkách, WC, kuchyni – je dlažba. V objektu jsou plastová okna; vytápění je centrální.

V objektu byla v nedávné době provedena rekonstrukce sociálních zařízení u jednotlivých heren – jednalo se o výměnu podlah z důvodu pronikající vlhkosti zdivem. Pod podlahami byla provedena hydroizolace ([obr. 3](#)).

Obr.1 Celkový pohled na objekt

Okolo objektu nejsou zpevněné plochy. Zásobování vodou je místním veřejným vodovodem. Technický stav objektu odpovídá svému stáří (zhruba 40 let).

2.2 Shrnutí předchozích výsledků

V období od 9.12. do 16.12.2019 bylo provedeno krátkodobé týdenní měření OAR firmou SEZIT PLUS s.r.o.

Měření proběhlo v hernách 1, 2 a 3 a v kanceláři ředitelky. V kanceláři byla překročena referenční úroveň pro OAR (300 Bq/m³).

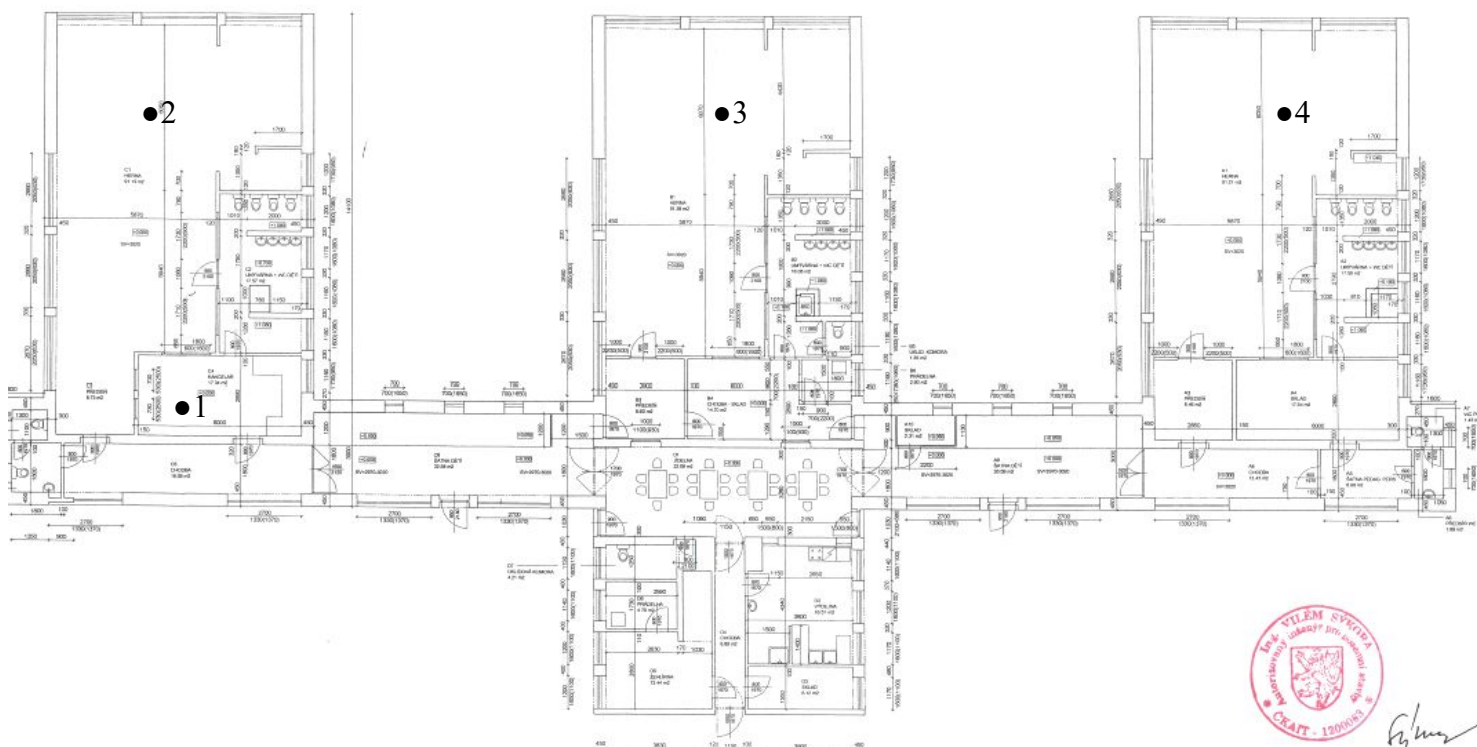
Výsledky předešlých měření jsou uvedeny v [tabulce č.1](#).

Tabulka č.1 Krátkodobé měření objemové aktivity radonu (OAR)

Podlaží	Místnost	Průměrná OAR (Bq/m ³)	Max.příkon prostorového dávkového ekvivalentu (μSv/h)
1. NP	1. měřící bod 1	464	0,15
	2. měřící bod 2	115	0,15
	3. měřící bod 3	112	0,15
	4. měřící bod 4	224	0,15

Červeně jsou označeny hodnoty OAR v místnostech, kde byla překročena referenční úroveň pro OAR (300 Bq/m³). Na základě tohoto zjištění požádal zřizovatel o provedení radonové diagnostiky.

Na obr. 2 je znázorněno rozmístění přístrojů v objektu.

E. Uvíra

Obr.2 Rozmístění přístrojů - elektrety

Obr.3 Rekonstruované sociální zařízení

Část 3. Radonová diagnostika

Diagnosticke práce mají za úkol zjistit zdroj radonu a popsat transport a distribuci objemové aktivity radonu v objektu a jeho podloží. Jejich výsledky slouží pro návrh a následnou realizaci protiradonových ozdravných opatření.

Postup diagnostických šetření byl navržen s ohledem na současný stav objektu, uspořádání místností, jejich využívání a společenskou situaci v r. 2020 (Covid-19).

3.1 Stanovení průměrných koncentrací radonu v místnostech

Výsledky předešlých měření jsou uvedeny v [tabulce č.1](#). Týdenní měření průměrné objemové aktivity radonu proběhlo za kontrolovaných expozičních podmínek.

Jako měřidlo byl použit elektretový systém RM 1, s expozičními komůrkami RM 200.

Podle schválené metodiky stanovení průměrných objemových aktivit radonu bylo v interiéru objektu provedeno měření objemových aktivit radonu, s použitím elektretového systému RM 1, s expozičními komůrkami RM 200 (ověřovací list č.6278, vydalo autorizované středisko pro měřidla OAR a EOAR – Příbram-Kamenná, 262 31 Milín dne 11.6.2020, platnost do 11.6.2022).

V objektu rovněž proběhlo dlouhodobé měření radonu pomocí stopových detektorů RAMARN. Měření proběhlo od 31.1.2020 do 26.2.2020 za skutečného pobytu dětí. Bohužel nebylo možné v měření pokračovat z důvodu opatření státu vůči šíření viru Kovidu. Hodnoty OAR jsou uvedeny v [tabulce č. 2](#).

[Tabulka č.2 Dlouhodobé měření objemové aktivity radonu \(OAR\)](#)

Měřicí bod	Místo měření	Číslo detektoru	OAR (Bq/m³) – RAMARN 31.1. 2020 – 26.2.2020
1.	Kancelář ředitelky	44 988	520
2.	Herna 1	46 262	480
3.	Herna 2	41 760	345
4.	Herna 3	49 883	160
5.	Chodba	47 097	170
6.	Kuchyně	49 761	180
7.	Jídlna	42 485	140

Referenční hodnota OAR (300 Bq/m³) byla překročena v kanceláři ředitelky a v hernách 1 a 2.

3.2 Stanovení příkonu prostorového dávkového ekvivalentu H*(10)

Příkon prostorového dávkového ekvivalentu (PPDE H*(10)) charakterizuje úroveň vnějšího ozáření z přírodního pozadí a stavebních materiálů ve stavbě. PPDE se měří uvnitř stavby v jednotlivých místnostech (ve výšce 1m nad podlahou a 0,5 m od stěn) a porovnává se s referenční úrovní 0,5 $\mu\text{Sv/h}$. V žádné z měřených místností nebyla zjištěna zvýšená hodnota PPDE. Hodnoty PPDE se pohybovaly od 0,15 až 0,3 $\mu\text{Sv/h}$, a proto nelze předpokládat, že stavební materiály jsou významným zdrojem radonu v budově.

Přístroj pro měření příkonů prostorového dávkového ekvivalentu FH 40 G-L10 (Thermo ELECTRON CORPORATION) byl použit pro stanovení nejvyššího příkonu prostorového dávkového ekvivalentu v místnostech (ověřovací list č. J 61.EDU.18.OLR.0003, vydáno dne 9.1.2018).

Výsledky měření příkonu prostorového dávkového ekvivalentu je možné interpretovat jako test skutečnosti, zda nebyl použit materiál se zvýšenými koncentracemi přírodních radionuklidů.

3.3 Kontinuální monitorování OAR v interiéru

Vzhledem k tomu, že krátkodobé měření průměrné OAR nedává přesný obraz o množství radonu v měřených místnostech (zdroj radonu může být v jiné místnosti, než tam, kde je překročena referenční úroveň pro OAR), je toto měření doplněno o monitorování spojené s analýzou nárůstových křivek. Analýzou nárůstových křivek můžeme stanovit parametry transportu radonu z podloží do interiéru a jeho distribuci.

Kontinuální monitorování proběhlo pomocí přístroje Radim 2PF. Před zahájením monitorování byl objekt vyvětrán (doba větrání byla zhruba 20 minut). Abychom zabránili komunikaci vzduchu (a tím i radonu) mezi místnostmi, byly dveře utěsněny lepicí páskou.

Měření objemové aktivity radonu - kontinuální monitorování proběhlo za různých vstupních podmínek v těchto místnostech:

1. kancelář ředitelky – uzavření a utěsnění místnosti
2. herna 2 – týdenní měření za běžného provozu
3. sociální zařízení - uzavření a utěsnění místnosti (měření o víkendu)
4. herna 1 – týdenní měření za běžného provozu

Hodnoty OAR (nárůstové křivky) jsou uvedeny v [příloze č.2](#).

Vzhledem k tomu, že koncentrace radonu v objektu nejsou konstantní, ale mění se v průběhu roku i dne v závislosti na klimatických podmínkách, na podtlaku v domě (ovlivněno větrem), na vytápění atd. byla při monitorování rovněž zaznamenávána meteorologická data (přenosná meteorologická stanice Professional USB).

Denní teploty se v průběhu monitorování příliš nelišily a pohybovaly se v rozmezí od 15°C do 24°C, noční od 10°C do 15°C; teplota uvnitř objektu byla zhruba 23°C.

Analyzou nárůstových křivek jsme zjistili následující:

V kanceláři ředitelky proběhlo monitorování za podmínek uzavření a utěsnění místnosti (důvodem bylo zjištění, zda v místnosti je zdroj radonu). Maximální hodnota OAR překročila 700 Bq/m³. Je zřejmé, že v místnosti dochází k pronikání radonu z podloží (v místnosti není žádný prostup v podlaze, který by narušoval podlahu a byl zdrojem pronikání radonu z podloží). Nakolik je zvýšená hodnota OAR ovlivněna rekonstrukcí podlahy v sousedící místnosti WC a umývárny u herny 1 nelze přesně určit. Je však pravděpodobné, že nové hydroizolace provedené v prostorách WC a umývárny mohou ovlivnit pronikání radonu pod izolací a průnik do vedlejší místnosti (tam, kde už nová izolace není) a to znamená i do kanceláře ředitelky.

V umýárně a WC u herny 2 proběhlo monitorování za stejných podmínek jako v kanceláři ředitelky. Cílem monitorování bylo ověřit, zda v daných prostorách dochází k pronikání radonu z podloží. Toto se v měřených prostorách neprokázalo. Hodnoty OAR se pohybovaly pod úrovní 300 Bq/m³ (referenční hodnota pro OAR). Nedávno zrekonstruované podlahy s hydroizolací je dostatečnou ochranou proti pronikání radonu z podloží (i když může ovlivnit „obtékání radonu“ kolem izolace a pronikání do vedlejších místností).

V hernách 1 a 2 proběhlo monitorování za běžných podmínek, kdy v těchto prostorách probíhá normální provoz. Měření bylo ovlivněno výše zmíněnou společenskou situací. V herně 2 proběhlo měření v dubnu a v herně 1 až v září (kdy se děti vrátily do školek). Obě křivky monitorování mají podobný průběh. V době provozu školky (od 6 do 16 hodin) klesají za normálního provozu (pohyb dětí, běžné větrání prostor atd.) hodnoty OAR na desítky Bq/m³. Pro herny byla vypočtena průměrná hodnota OAR v době provozu s tímto výsledkem:

herna 1 – průměrná OAR = 101 Bq/m³

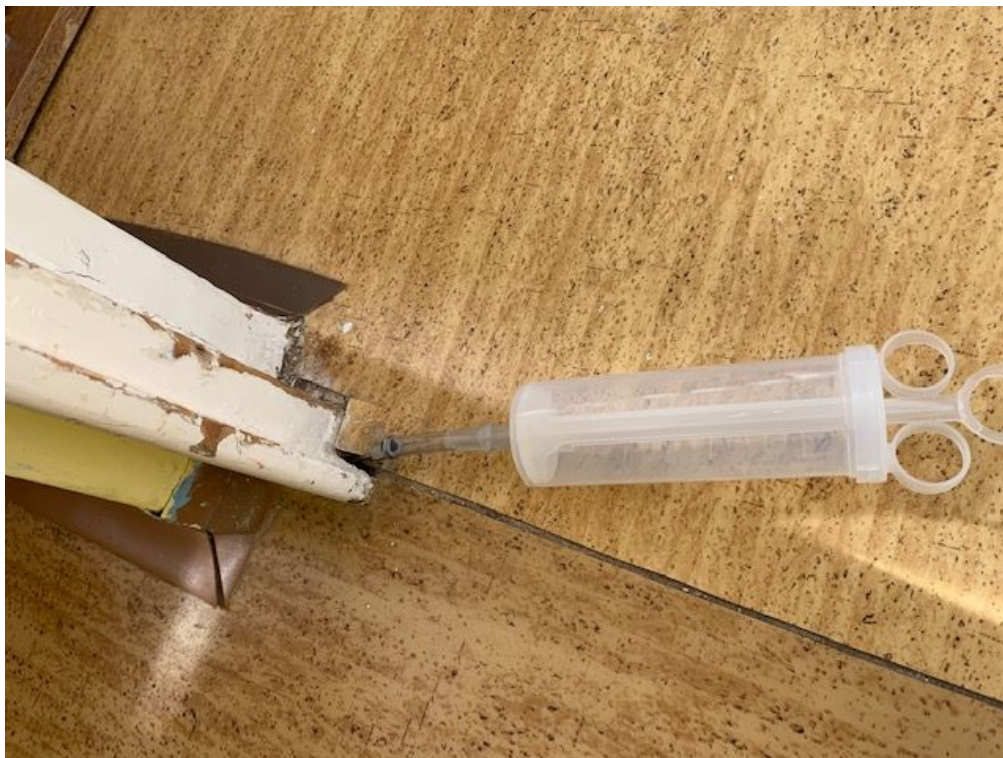
herna 2 – průměrná OAR = 174 Bq/m³

Z těchto zjištění vyplývá, že v době skutečného provozu jsou hodnoty OAR pod úrovní referenční hodnoty OAR (300 Bq/m³).

3.4 Stanovení radonového indexu pozemku

Kolem objektu školky bylo provedeno měření půdního radonu a stanovení radonového indexu pozemku (RIP). Z hlediska regionální geologie je lokalita tvořena fluvialními sedimenty (hlína se šterkem) se střední propustností. Zjištěný radonový index pozemku byl střední (3 kvartil – 35,9 kBq/m³).

Uvnitř objektu byl pod podlahou (trhlina v podlaze) v herně 3 proveden odběr vzduchu a zjištěna hodnota OAR – 1 440 Bq/m³. Odběr vzduchu je na [obr. 4](#).

Obr.4 Odběr vzduchu pod podlahou v herně 3

Část 4. Závěr a doporučení

V rámci diagnostických šetření proběhly v objektu či mimo něj tyto práce:

1. měření průměrných koncentrací radonu v místnostech (elektrety + RAMARN)
2. měření příkonu prostorového dávkového ekvivalentu $H^*(10)$ v místnostech
3. kontinuální monitorování radonu a analýza nárůstových křivek
4. měření radonového indexu pozemku kolem MŠ
5. kontrola stavu podlah a stavebních konstrukcí.

V objektu se chystá celková rekonstrukce. Jednou z variant řešení podlah jsou nové podlahy s podlahovým vytápěním (doposud je v objektu ústřední topení – radiátory).

Podrobným diagnostickým šetřením jsme dospěli k názoru, že hlavním zdrojem radonu je podloží pod samotnou stavbou. Radon se přes podlahy šíří do jednotlivých místností. Vzhledem k tomu, že objekt má plastová okna (vysoká těsnost), koncentrace radonu v objektu mohou být zvýšené.

Na základě diagnostických šetření je potřeba eliminovat pronikání radonu z podloží do objektu. I když v některých místnostech bylo zjištěno integrálním měřením radonu překročení referenční úrovně pro OAR (300 Bq/m³) – kancelář ředitelky, herna 1 a 2, monitorováním OAR v době pobytu dětí byly zjištěny průměrné OAR v rozmezí 100 až 200 Bq/m³. To by znamenalo, že v objektu se nemusí provádět zásadní protiradonové opatření. Pokud se však investor rozhodne pro variantu podlahového vytápění, je potřeba rovněž provést odvětrání pod betonovou deskou v kombinaci s protiradonovou izolací. Toto řešení by bylo potřeba provést minimálně v částech budovy (herny 1, 2 a 3), protože je prakticky nemožné provést odvětrání celé stávající budovy. Podlahové vytápění by totiž mohlo negativně ovlivnit průměrné koncentrace OAR v objektu.

Vyřešení vysokých hodnot OAR v kanceláři ředitelky by bylo možné např. novou podlahou s izolací (popřípadě s odvětráním mimo objekt).

Návrhy možných úprav doporučujeme konzultovat s projektantem, který má zkušenosti v oblasti protiradonových opatření. Ten taky vydá i rozhodný projekt protiradonových opatření (ty mohou být odlišná od našeho řešení).

RNDr. Karel Uvíra
jednatel, držitel ZOZ

Dolní Benešov, 12.10.2020